

Samorządy miast wobec nowych wyzwań

Andrzej Porawski
Związek Miast Polskich

Wyzwania powszechne

- Kryzys klimatyczny
- Kryzys gospodarczy / wojna / pandemia ⇨ inflacja
- Kryzys demograficzny / migracje
- Kryzys cywilizacji europejskiej / wartości

Wyzwania stojące przed samorządami

- Odejście od zasad ustrojowych (subsydiarność, samodzielność, adekwatność)
- Centralizacja kompetencji / nad-regulacja
- Destrukcja systemu finansów samorządowych / publicznych
- Dalsze „reformatorskie” pomysły rządzących (komisja „kodyfikacyjna” ...)

Wyzwania wobec miast

- Anty-miejskość partii rządzącej / korupcja polityczna
- Dyskryminacja miast i ich mieszkańców w dostępie do zasobów (w tym finansów) narodowych
- Depopulacja i szybki wzrost obciążenia demograficznego
- Brak narzędzi do prowadzenia polityki przestrzennej
- Brak narzędzi do współpracy w miejskich obszarach funkcjonalnych
- Gminy obwarzankowe

Finanse miast (1 - wyzwania)

- Destrukcja systemu finansów samorządowych:
 - spadek dochodów własnych na rzecz uznaniowych dotacji,
 - odejście od stymulującej roli udziałów w PIT,
 - rosnący niedobór subwencji oświatowej (0,5 / 2,9),
 - zanik nadwyżki operacyjnej = brak środków na rozwój.
- Dyskryminacja miast i ich mieszkańców:
 - niesprawiedliwa redystrybucja dotacji (RFIL, RPIS „PŁ”)
 - niesprawiedliwy system wyrównawczy,
 - niesprawiedliwy podział subwencji rozwojowej.

Finanse miast (1a – przykład – m. na prawach powiatu)

- Nadwyżka operacyjna razem – 833 mln zł
 - w tym 25 miast z ujemną nadwyżką operacyjną;
- Spłaty zadłużenia w roku 2022 – 3,001 mld zł
- Nadwyżka operacyjna netto razem – - **2,168 mld zł**
 - w tym 54 miasta z ujemną nadwyżką operacyjną netto;
- Łączna nadw. operacyjna netto 12 miast *dodatnich* – 391,5 mln zł

To smutny obraz własnego potencjału rozwojowego miast na prawach powiatu po zmianach w finansach samorządowych

Finanse miast (2 - szanse)

- Aktywna gospodarka nieruchomościami (Wyszków),
- Identyfikacja i uruchamianie lokalnych potencjałów,
- Wzmacnianie świadomości lokalnej (np. akcja „Kupuj lokalnie” – Stargard; Karlino + „kupuj społecznie”),
- Strefowanie podatku od nieruchomości – potrzebna reforma (!)
- Aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych (w tym UE, KPO),
- Współpraca w MOF – racjonalizacja usług publicznych,
- Dla niektórych – klientelizm polityczny...

Urbanizacja / planowanie rozwoju

- Niekontrolowana sub-urbanizacja;
- Zapowiedziane zmiany w ustawie o planowaniu i zagosp. przestrzennym („lepszy rydz niż nic” ...);
- Już dziś istnieją pewne, bardzo trudne i wymagające dobrej woli, narzędzia umożliwiające podjęcie prób koordynacji (strategia ponadlokalna, w tym model struktury funkcjonalno-przestrzennej miejskiego obszaru funkcjonalnego) – Łuków;
- Prowadzimy programy wspierające współpracę dla rozwoju w obszarach funkcjonalnych (CWD, CWD-2, ZIT+);
- Stworzyliśmy narzędzia do planowania rozwoju (MRL).

Społeczność miejska

- Depopulacja, starzenie się – skutki dla gospodarki miejskiej;
 - imigracja zarobkowa – uzupełnienie rynku pracy;
 - integracja uchodźców- wyzwanie ale i szansa;
- Bierność społeczna / nieufność / egoizm;
 - pozytywne zmiany w postawach części liderów (z menadżerów stają się stopniowo twórcami lokalnych relacji; wciąż zbyt rzadko zostają inspiratorami aktywności lokalnej);
- Wyzwanie – budowa e-społeczności lokalnej (pewien postęp po pandemii).

Samodzielność energetyczna / klimat / środowisko

- Zintegrowane polityki lokalne – wciąż bardzo rzadkie, ale możliwe (Bielsko-Biała, Konin, Bydgoszcz) ;
- Wzrost kosztów gospodarki komunalnej wymusi podwojenie wyśiłków w tym zakresie;
- Szanse w nowej perspektywie UE oraz w KPO (prawie 3 mld euro na „Zielone miasta”); dobre wiadomości z KE ws. KPO;

Dziękuję za uwagę!